

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Cartea verde „De la provocări la oportunități: către crearea unui cadru strategic comun pentru finanțarea cercetării și inovării în UE”

COM(2011) 48 final

(2011/C 318/20)

Raportor: **dl Gerd WOLF**

Coraportor: **dl Erik SVENSSON**

La 9 februarie 2011, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Cartea verde „De la provocări la oportunități: către crearea unui cadru strategic comun pentru finanțarea cercetării și inovării în UE”

COM(2011) 48 final.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 23 iunie 2011.

În cea de-a 473-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 iulie 2011 (ședința din 13 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 122 de voturi pentru și 5 abțineri.

1. Rezumat și recomandări

1.1 Comitetul salută Cartea verde a Comisiei și obiectivele stabilite în cadrul acesteia, confirmă avizele adoptate în trecut pe această temă, face trimitere la Raportul Grupului de experți cu privire la evaluarea intermediară a celui de-al șaptelea program-cadru, și recomandă în același timp Comisiei Europene să ia, în special, următoarele măsuri:

1.1.1 prin intermediul unor măsuri structurale complementare puse în aplicare la nivelul Comisiei și al organelor consultative care o asistă, să elaboreze o strategie integrată de cercetare și inovare, care să păstreze identitatea individuală și condițiile de lucru specifice ale acestor două domenii,

1.1.2 să adapteze viitorul buget de cercetare și inovare la acea cotă din bugetul general al UE care să reflecte în mod clar importanța declarată și poziția-cheie a cercetării și inovării în Strategia Europa 2020 și care să corespundă într-adevăr efectului de pârghie pe care o exercită prin stimularea și integrarea politicii de finanțare a statelor membre,

1.1.3 să simplifice procedurile administrative necesare, să flexibilizeze și să accelereze procesele decizionale și să adapteze în consecință expertiza și mandatul funcționarilor Comisiei,

1.1.4 să se concentreze asupra sarcinilor transnaționale care, prin punerea în comun a resurselor și expertizei la nivel transfrontalier, asigură valoare adăugată europeană, mai ales în domeniul precum cercetarea în cooperare,

1.1.5 să orienteze fondurile structurale către regiunile subreprezentate până acum, pentru a construi acolo baza de

excelență și structurile imperios necesare și a îmbunătăți legăturile dintre fondurile structurale și programul-cadru,

1.1.6 să sprijine dezvoltarea „tehnologiilor generice esențiale”, fără de care nu se poate răspunde provocărilor concurenței globale și nu pot fi abordate cu succes temele societale majore,

1.1.7 să aloce 20 % din bugetul total al viitorului PC8 acelei părți din program care este condus de Consiliul European pentru Cercetare,

1.1.8 să sprijine construcția și întreținerea infrastructurilor importante de cercetare și dezvoltare (lista ESFRI),

1.1.9 să sprijine întreaga sferă a inovațiilor, inclusiv pe cele sociale, economice, de la locul de muncă și din „industria creativă”.

1.1.10 să îmbunătățească reglementările privind ajutoarele acordate IMM-urilor și microîntreprinderilor, pentru a facilita accesul și participarea acestora la programele de finanțare și la instrumentele acestora,

1.1.11 să instituie și să dezvolte un cadru pentru un capital de risc suficient și să permită un acces facil la acesta mai ales pentru IMM-uri; să dezvolte și să adapteze în acest sens și mecanismul de finanțare cu partajarea riscului,

1.1.12 să reconsidere rolul ajutoarelor de stat, al reglementărilor privind concurența și achizițiile publice, având în vedere efectul acestora asupra întregului proces de inovare, precum și crearea expertizei de specialitate și a parteneriatelor public-privat.

1.2 În plus, Comisia invită statele membre să-și îndeplinească rolul esențial ce le revine în cadrul Strategiei Europa 2020 investind mai mult, chiar în vremuri de restricții bugetare, în educație (mai ales în învățământul universitar), cercetare-dezvoltare și inovare și, în cele din urmă, atingând și chiar depășind în sfârșit obiectivul cunoscut de 3 % pentru cercetare-dezvoltare prevăzut în Strategia de la Lisabona.

2. Conținutul comunicării Comisiei

2.1 Scopul Cărții verzi este de a lansa o dezbatere publică asupra aspectelor esențiale de care trebuie să se țină seama în cadrul viitoarelor programe de finanțare a cercetării și inovării în UE.

2.2 Comisia urmărește ca eforturile de îmbunătățire să se îndrepte spre următoarele domenii:

- clarificarea obiectivelor și a modului de implementare a acestora;
- reducerea complexității;
- creșterea valorii adăugate și a efectului de pârghie și evitarea duplicării și fragmentării;
- simplificarea participării;
- lărgirea participării la programele UE – mărirea gradului de accesibilitate;
- creșterea impactului pe care sprijinul UE îl are la nivelul competitivității și al societății.

2.3 Pentru aceasta, Comisia intenționează să elaboreze o strategie comună, care să acopere toate finanțările UE relevante în materie de cercetare și inovare asigurate prin cel de-al șaptelea program-cadru și CIP, ca și prin inițiativele UE de inovare, cum ar fi EIT.

2.4 Cartea verde pune 27 de întrebări concrete, care se referă la următoarele domenii tematice:

- colaborare pentru realizarea obiectivelor Strategiei Europa 2020;
- abordarea provocărilor societale;
- mărirea gradului de competitivitate;
- consolidarea bazei științifice a Europei și a Spațiului european de cercetare.

2.5 Actuala finanțare a acestor componente de program în perioada curentă de programare (2007-2013) cuprinde:

- Cel de-al șaptelea program-cadru (PC7), cu un de buget 53,3 miliarde EUR;
- Programul-cadru pentru competitivitate și inovație (CIP) cu un buget de 3,6 miliarde EUR;

- Institutul European de Inovare și Tehnologie (EIT) cu un buget de 309 milioane EUR;
- politica de coeziune, un buget de 86 miliarde EUR (aproape 25 % din bugetul total al fondurilor structurale).

3. Observații generale

3.1 În lumina deciziilor Consiliului din 26 noiembrie 2010 și 4 februarie 2011 și a avizelor anterioare ale Comitetului, menționate mai jos, Comitetul salută și sprijină Cartea verde publicată de Comisie și intenția de a reuni întreaga gamă a instrumentelor UE pentru cercetare și inovare în scopul colaborării într-un cadru strategic comun. Punerea în aplicare a unui program de finanțare ambițios, eficace și corespunzător acestor obiective reprezintă o condiție esențială pentru mărirea gradului de competitivitate în Europa, pentru păstrarea prosperității și a realizărilor sociale și pentru a face față marilor provocări sociale.

3.2 Însă aceasta înseamnă în primul rând ca acestor scopuri prioritare să li se aloce cota necesară și corespunzătoare din viitorul buget total al UE. Viitorul buget pentru cercetare și inovare trebuie să reprezinte, în bugetul general al UE, acea cotă care să reflecte clar importanța care li se atribuie și ponderea lor în Strategia Europa 2020 și care să corespundă într-adevăr efectului de pârghie pe care o exercită prin stimularea și integrarea necesarei politici de finanțare a statelor membre.

3.3 Titlul Avizului exploratoriu al Comitetului „Deblocarea și consolidarea potențialului Europei de cercetare, dezvoltare și inovare”⁽¹⁾, adoptat în 2007, a definit deja sarcina principală a Strategiei 2020. Exact acesta este scopul pentru care trebuie elaborată o strategie comună de finanțare a cercetării și inovării.

3.4 Însă aceasta nu înseamnă amestecarea acestor două categorii sau subordonarea unora în raport cu altele; dimpotrivă, este vorba de a ne asigura că, datorită unei strategii comune, cercetarea și inovarea se sprijină și se îmbogățesc reciproc cât mai eficient cu putință.

3.5 În consecință și pe baza acestor premise, Comitetul sprijină obiectivele menționate la punctul 2.5.

3.6 În ultimii ani, Comitetul a elaborat mai multe avize esențiale privitoare la aceste scopuri și chestiuni complexe. Printre avize se numără:

- Cartea verde privind Spațiul European de Cercetare - perspective noi⁽²⁾
- Cooperarea și transferul de cunoștințe între organizații de cercetare, industrie și IMM-uri – o condiție prealabilă importantă pentru inovare;⁽³⁾
- Cadru legal comunitar aplicabil infrastructurilor europene de cercetare (ERI);⁽⁴⁾
- Către o programare în comun a cercetării: a conlucra pentru a face față mai eficient provocărilor comune⁽⁵⁾;

⁽¹⁾ JO C 325, 30 12 2006, p. 16.

⁽²⁾ JO C 44, 16 2.2008, p. 1.

⁽³⁾ JO C 218, 11 9 2009, p. 8.

⁽⁴⁾ JO C 182, 4 8 2009, p. 40.

⁽⁵⁾ JO C 228, 22 9 2009, p. 56.

- Un cadru strategic european pentru cooperare științifică și tehnologică internațională; ⁽⁶⁾
- Deplasarea frontierelor TIC – o strategie pentru cercetare în domeniul tehnologiilor viitoare și emergente în Europa ⁽⁷⁾;
- Revizuirea politicii comunitare în materie de inovare într-o lume în schimbare ⁽⁸⁾;
- Investițiile în tehnologii cu emisii reduse de carbon (Planul SET) ⁽⁹⁾;
- Dezvoltarea unei strategii comune pentru tehnologiile generice esențiale în UE ⁽¹⁰⁾;
- Simplificarea implementării programelor-cadru de cercetare ⁽¹¹⁾;
- Inițiativa emblematică a Strategiei Europa 2020 - O Uniune a inovării ⁽¹²⁾;
- Organizarea inovatoare a muncii ca sursă de productivitate și de locuri de muncă de calitate ⁽¹³⁾;
- Raportul Grupului de experți privind evaluarea intermediară a celui de-al șaptelea program-cadru pentru activități de cercetare, de dezvoltare tehnologică și demonstrative ⁽¹⁴⁾.

În legătură cu majoritatea obiectivelor și chestiunilor menționate în Cartea verde, avizele au făcut recomandări concrete. **De aceea, Comitetul face trimitere explicită la aceste avize anterioare, reafirmă conținutul lor și solicită ca ele să fie considerate parte a prezentului aviz.** Cu referire inclusiv la Raportul Grupului de experți privind evaluarea intermediară a celui de-al șaptelea program-cadru ⁽¹⁵⁾, în cele ce urmează se prezintă câteva comentarii care reiterează sau completează declarațiile din avizele anterioare menționate.

3.7 Lista întrebărilor cuprinse în Cartea Verde și abordate în capitolul 4 al acestui aviz creează impresia că Comisia are în vedere modificări radicale ale aranjamentelor financiare și modalități de stabilire a priorităților aplicate în prezent. Comitetul face trimitere la *Avizul privind simplificarea implementării programelor-cadru de cercetare* și insistă asupra recomandării sale anterioare de a menține și de a consolida foarte

necesara continuitate și stabilitate a instrumentelor de finanțare UE actuale, care s-au dovedit de succes, (accentuând în special cercetarea în colaborare) ⁽¹⁶⁾, evitând subminarea ei prin modificări excesive

3.7.1 În schimb, cadrul strategic comun ar trebui asigurat mai ales prin măsuri structurale suplimentare în cadrul Comisiei și al organelor consultative care o sprijină. În acest sens ar trebui unificate în termeni de programe și administrare măsurile din programul-cadru de cercetare existent, din programul-cadru pentru inovație și competitivitate (CIP) și ale Institutului European de Inovare și Tehnologie.

3.7.2 Așa cum a subliniat Comitetul în mod repetat, aceasta impune, în plus, ca funcționarii Comisiei, dar și cei din agențiile care lucrează pentru Comisie și sunt responsabili pentru fiecare dintre programe, să fie experți recunoscuți internațional în domeniul respectiv, pe baza realizărilor proprii, și să aibă suficient spațiu de manevră în procesul decizional și oportunități de inițiativă pentru a avea posibilitatea de a-și utiliza expertiza și discernământul, astfel încât această strategie comună să devină un succes ⁽¹⁷⁾. Acest scop nu poate fi realizat – și desigur nu în mod exclusiv – prin norme înguste și inflexibile ⁽¹⁸⁾, ci prin sisteme stabile și totuși flexibile, combinate cu expertiză și experiență.

3.7.3 Comitetul a subliniat în mod repetat importanța crucială a inovării în Strategia Europa 2020. Cu toate acestea, repetă și că inovațiile nu sunt neapărat rezultatul unei secvențe lineare, adică mai întâi cercetarea, apoi inovarea, *ci iau naștere în cadrul unui proces complex, prin întrepătrunderea și interdependența diferitelor situații inițiale* ⁽¹⁹⁾ și implică și aspecte sociale și societale. Acest lucru este valabil în special în cazul inovațiilor din domeniul serviciilor, de cele mai multe ori stimulate de noi nevoi ale utilizatorilor și în cazul întreprinderilor din economia socială, care răspund nevoilor societale. Tot astfel stau lucrurile și cu inovațiile de la locul de muncă ⁽²⁰⁾, create sau negociate între partenerii sociali și, în aceeași măsură, cu inovațiile din domeniul proiectării și al creativității. Strategia europeană pentru persoanele cu handicap 2010-2020 (comunicarea Comisiei) este încă un exemplu de domeniu de inovare important pentru public și furnizorii de servicii preocupați de accesibilitatea produselor și a serviciilor astfel încât și persoanele cu handicap să se integreze pe deplin în societatea europeană.

3.7.4 Comitetul remarcă de asemenea că știința și cercetarea sunt elemente culturale esențiale, care caracterizează modul în care Europa s-a dezvoltat ulterior Iluminismului. Ele sunt, desigur, recunoscute drept condiții prealabile importante pentru inovare, dar trebuie să fie recunoscute, păstrate și sprijinite și ca un element de civilizație și cultură europeană în sine. Inovarea nu trebuie să se subsumeze cercetării și nici cercetarea, inovării ⁽²¹⁾. Aceasta ar reprezenta o sărăcire culturală a unor valori europene fundamentale.

⁽⁶⁾ JO C 306, 16 12 2009, p. 13.

⁽⁷⁾ JO C 255, 22 9 2010, p. 54.

⁽⁸⁾ JO C 354, 28 12 2010, p. 80.

⁽⁹⁾ JO C 21, 21 1 2011, p. 49.

⁽¹⁰⁾ JO C 48, 15 2 2011, p. 112.

⁽¹¹⁾ JO C 48, 15 2 2011, p. 129.

⁽¹²⁾ JO C 132, 3 5 2011, p. 39.

⁽¹³⁾ JO C 132, 3 5 2011, p. 22.

⁽¹⁴⁾ JO C 218, 23 7 2011, p. 87.

⁽¹⁵⁾ <http://ec.europa.eu/research/evaluations>.

⁽¹⁶⁾ JO C 48, 15 2 2011, p. 129 (cf. pct. 3.12).

⁽¹⁷⁾ JO C 48, 15 2 2011, p. 129 (cf. pct. 3.10).

⁽¹⁸⁾ JO C 256, 27 10 2007, p. 17 (cf. pct. 6.4).

⁽¹⁹⁾ A se vedea nota de subsol 12.

⁽²⁰⁾ JO C 132, 3 5 2011, p. 22.

⁽²¹⁾ A se vedea nota de subsol 12.

3.7.5 O altă diferență majoră între cercetare și inovare constă în diferența între „normele de bază” aplicabile părților interesate și mediilor de activitate („culturilor”) în știință și cercetare, pe de o parte, și în inovare, pe de altă parte. În legătură cu acest subiect, se face trimitere la *Avizul privind cooperarea și transferul de cunoștințe între organizații de cercetare, industrie și IMM-uri - o condiție prealabilă importantă pentru inovare*, care discută în mod detaliat diversele sale aspecte ⁽²²⁾. De aceea trebuie căutate soluții în cadrul unei strategii comune care să țină seama de aceste diferențe, să le abordeze și totuși să facă posibilă sprijinirea întregului proces de inovare.

3.7.6 Tocmai de aceea, realizarea unor contacte bune și schimbul de personal și de experiență între aceste două categorii sunt deosebit de importante și trebuie sprijinite. Comitetul face trimitere la *Avizul său privind evaluarea intermediară* ⁽²³⁾, în care sunt menționate cei trei piloni de finanțare prevăzuți, și anume: știință pentru știință – cercetătorii stabilesc agenda, știință pentru competitivitate – industria stabilește agenda și știință pentru societate – actorii societății civile stabilesc agenda.

3.8 Cu privire la comentariile sale anterioare legate de afirmațiile repetate și categorice ale Comisiei despre fragmentarea cercetării și dezvoltării europene, Comitetul recunoaște că pot exista exemple de o astfel de fragmentare, dar acestea nu reflectă situația generală. Prin urmare, Comitetul repetă că *există de mult timp relații și rețele de cooperare europene – și în multe cazuri chiar globale – care își ajustează și redefinesc constant granițele în echilibrul dintre cooperare și concurență* ⁽²⁴⁾. Acestea constituie procese de autoorganizare importante ale părților implicate respective și ale organizațiilor acestora, cărora Comisia le acordă în sfârșit recunoașterea corespunzătoare în loc de a le ignora, în special deoarece programele-cadru de cercetare-dezvoltare (în special cercetarea în colaborare) au contribuit la rândul lor semnificativ la aceste realizări.

3.9 În plus, Comitetul recomandă să se acorde mai multă atenție formării unor clustere europene de cercetare și inovare de nivel mondial. Acestea reprezintă o atractivă rețea, care se automultiplică, de universități, institute de cercetare și întreprinderi, inclusiv o legătură lucrativă dintre ineseși firmele de specialitate care au fost înființate. În acest context, Comitetul atrage din nou atenția asupra necesității de a crea mai multe universități de rang mondial în UE și solicită în mod special statelor membre să acționeze cu mai multă determinare în acest sens.

3.10 Comitetul își reiterează recomandarea – adresată mai ales statelor membre – de a înlesni înființarea de noi întreprinderi, de a le sprijini în capacitatea lor de a rezista și de a se impune pe piață și de a crea condițiile-cadru necesare în acest sens (a se vedea, de asemenea, punctul 4.7.1). Reducerea birocrăției și existența unui capital de risc suficient sunt esențiale. Chiar dacă la nivel european, mecanismul de finanțare cu partajarea riscurilor – creat în comun de Comisia Europeană și Bancă Europeană de Investiții – reprezintă un punct de plecare bun, ar trebui totuși îmbunătățit substanțial accesul la capitalul de risc, mai ales în cazul IMM-urilor.

4. Observații specifice

Acest capitol tratează unele dintre cele 27 de întrebări puse de Comisie. Întrebările nu sunt repetate aici, dar sunt abordate implicit în cele ce urmează.

4.1 Utilizatorii instrumentelor de finanțare UE au nevoie de o tablă de materii bine structurată și de un manual cuprinzător, ambele în formă tipărită și în format electronic. În plus, ar trebui asigurat echilibrul adecvat între, pe de o parte, instrumentele existente testate și dovedite de succes și principiile care stau la baza lor și, pe de altă parte, cât mai puține abordări noi, pentru a asigura astfel un maximum de continuitate.

4.2 Echilibrul dintre un set unic de norme și nevoia de flexibilitate, inclusiv luarea în considerare a cerințelor specifice, necesită, pe lângă armonizarea normelor, și recunoașterea integrală a procedurilor naționale în cadrul strategic comun de cercetare și inovare. În ceea ce privește practicile de lucru din cadrul Comisiei, Comitetul face trimitere la punctul 3.7.2; ar trebui ca funcționarii, în perioada în care capătă experiență cu noile abordări, să primească suficient spațiu de manevră pentru a putea folosi excepțiile/norme speciale/derogările ⁽²⁴⁾ care urmează să fie definite, deoarece este necesar ca mai întâi să se obțină experiență în domeniu ⁽²⁵⁾. De asemenea, Comitetul face trimitere la avizul său privind simplificarea ⁽²⁶⁾, în care recomandă urmărirea unei abordări bazate pe încredere, care să permită un grad mai mare de toleranță la erori.

4.3 Având în vedere măsurile necesare la nivel național și regional pentru finanțarea cercetării și inovării acordată de statele membre prin intermediul programelor de reformă corespunzătoare, resursele UE ar trebui să fie destinate prioritar cooperării transnaționale, în special cercetării în colaborare. Prin punerea în comun a expertizei și a resurselor diferitelor state membre care o definește, această cercetare în colaborare reprezintă o certă valoare adăugată europeană, exercită un efect de pârgie asupra politicii de susținere a statelor membre și favorizează integrarea europeană.

4.4 Deoarece excelența trebuie să rămână principiul de orientare în cercetare-dezvoltare și în cadrul Strategiei 2020, fondurile structurale ar trebui să fie orientate mai mult spre regiunile subreprezentate până acum, pentru a construi baza de excelență și structurile imperios necesare acolo. În acest sens, Comitetul sprijină declarația Comisiei, care afirmă: „Pe termen lung, excelența de nivel mondial se poate dezvolta doar într-un sistem în care toți cercetătorii din întreaga UE dispun de mijloacele necesare pentru a atinge excelența și, în cele din urmă, pentru a concura pentru locurile fruntașe. Pentru aceasta, statele membre trebuie să urmărească programe de modernizare ambițioase pentru baza lor de cercetare publică și să sprijine finanțarea din fonduri publice. Finanțarea UE, inclusiv prin intermediul fondurilor politicii de coeziune, ar trebui să contribuie la atingerea excelenței, acolo unde și dacă este cazul.”

⁽²²⁾ JO C 218, 11 9 2009, p. 8 (cf. pct. 4.1 – 4.4).

⁽²³⁾ JO C 218, 23 7 2011, p. 87.

⁽²⁴⁾ A se vedea nota de subsol 12.

⁽²⁵⁾ JO C 256, 27 10 2007, p. 17 (cf. pct. 6.4).

⁽²⁶⁾ A se vedea nota de subsol 12, punctul 3.6.

4.5 Pentru a obține sinergii cu fondurile structurale și o coordonare optimă cu politica de susținere a statelor membre, sunt esențiale legături funcționale⁽²⁷⁾ între viitorul cadru strategic comun de finanțare a cercetării și inovării și viitorul cadru strategic comun pentru coeziune (întrebarea 8). „Specializarea inteligentă” ar trebui să fie principiul de orientare pentru elaborarea strategiilor regionale.

4.6 Pentru a susține mai bine întregul proces de inovare, Comitetul propune ca normele privind ajutoarele de stat, bugetul, achizițiile și concurența, care pot constitui obstacole în calea acestui obiectiv, să fie revizuite în detaliu, în colaborare cu părțile interesate relevante (a se vedea întrebarea 19)⁽²⁸⁾. Cauza o constituie echilibrul și/sau posibilul conflict între legea concurenței și promovarea inovării. Din acest motiv, legislația privind concurența, ajutoarele de stat și achizițiile publice nu ar trebui redactată și aplicată într-un mod care s-o transforme în obstacol în calea inovării; ar putea fi nevoie de reforme. Inovațiile au uneori nevoie de protecție, spre a nu fi achiziționate de concurenți care doresc blocarea procesului de inovare.

4.6.1 Procesul de inovare, de la cercetarea finanțată din fonduri publice, până la marketing, necesită, după caz, parteneriate stabile, pe termen-lung, care sunt dificil de realizat în cadrul normelor actuale (de exemplu prezentarea informațiilor, proprietatea intelectuală, normele privind ajutorul de stat și achizițiile publice) (întrebarea 20). Sunt necesare abordări și norme noi în acest domeniu, care să rezolve posibilul conflict între „mai multă inovare” și „mai multă publicitate și o concurență mai loială”. Deoarece cercetarea de pionierat sau fundamentală nu este în general afectată de acest conflict de interese, o proporție suficientă de acest tip ar putea aduce o contribuție semnificativă la atingerea scopului (a se vedea și punctul 4.7.3).

4.7 Altă întrebare importantă pusă de Comisie se referă la distribuirea finanțării între:

- IMM-uri, întreprinderi sociale, mari corporații
- cercetare fundamentală și cercetare orientată către obiective societale
- cercetare și continuarea procesului de inovare
- inovațiile tehnice, în sectorul serviciilor, societale și în întreprinderi;
- activitățile descendente și cele ascendente.

În măsura în care nu s-a pronunțat deja mai sus în prezentul document, Comitetul poate face următoarele sugestii.

4.7.1 Dintr-o mare varietate de motive, IMM-urile - și în special întreprinderile mai mici - au nevoie să reflecteze cu deosebită atenție atunci când își delimitează ariile tematice pe care vor să le finanțeze, precum și instrumentele pe care le au în vedere⁽²⁹⁾:

- IMM-urile ar trebui să aibă posibilitatea de a se alătura unor programe pentru o perioadă de timp care e adecvată întreprinderii (ca în cazul actualelor acțiuni FET);
- ar trebui să se acorde atenție specială și criteriile de eligibilitate mai puțin stricte pentru întreprinderile noi înființate și microîntreprinderilor (cu mai puțin de 10 angajați) cu mare potențial de inovare;
- fondurile ar trebui să fie folosite la consolidarea proceselor de inovare în ansamblul lor (deosebit de importante pentru întreprinzători);
- inovațiile din domeniul serviciilor ar trebui să primească mai multă atenție;
- vor fi necesari moderatori/mediatori, care să ajute întreprinderile mai mici să beneficieze de programele de inovare și să le faciliteze accesul la aceste programe, Rețeaua întreprinderilor europene ar putea juca un rol important în acest context;
- întreprinderile economiei sociale trebuie să fie incluse în proiectele modelelor de finanțare.

4.7.2 Marile descoperiri științifice care conduc către cunoaștere fundamental nouă - și către inovațiile moderne rezultate, cum ar fi internetul, GPS-ul, imagineria de rezonanță magnetică, laserele, computerele, nanotehnologia etc. au fost rezultatul cercetării fundamentale și a cercetării aplicative subsecvente. Cercetarea fundamentală și cea aplicată sunt cernoziomul esențial al viitoarelor inovații⁽³⁰⁾. Comitetul a analizat și modul în care acest „cernoziom” poate ajunge la organizațiile care pot cultiva și dezvolta inovațiile⁽³¹⁾.

4.7.3 Din acest motiv, CESE recomandă ca acele măsuri de susținere luate sub egida Consiliului european pentru cercetare și inovare să ajungă la cel puțin 20 % din finanțarea totală a UE și ca o pondere suficientă să fie dată și temelor fundamentale din alte componente ale programului. Consiliul European pentru cercetare și-a demonstrat pe deplin capacitatea în ceea ce privește promovarea de noi idei și a cercetării de vârf. În cadrul viitoarelor proceduri, el ar trebui să țină mai bine seama de aspectele referitoare la cariera tinerilor cercetători, pentru a-i păstra sau recupera în folosul cercetării europene.

4.7.4 Cercetarea în colaborare este - ca element central al Programului de cooperare⁽³²⁾ - principalul pilon al actualului program-cadru de cercetare (și al predecesoarelor sale) și are rezultate foarte bune; este instrumentul principal de finanțare pentru a aduce laolaltă activitățile de cercetare din statele membre, prevenind fragmentarea. Prin urmare, importanța sa în viitorul cadru strategic comun ar trebui menținută și consolidată fără ezitare⁽³³⁾. Acest lucru este cu atât mai adevărat cu

⁽²⁷⁾ A se vedea de asemenea punctul 3.7.1 din prezentul document.

⁽²⁸⁾ JO C 218, 11 9 2009, p. 8, punctul 4.8.

⁽²⁹⁾ A se vedea nota de subsol 12, punctul 4.10.

⁽³⁰⁾ JO C 354, 28 12 2010, p. 80 (cf. pct. 3.2.3).

⁽³¹⁾ A se vedea nota de subsol 3.

⁽³²⁾ Cu toate acestea, ar putea fi folosite noi concepte în propunerea preconizată pentru cel de-al optulea Program-cadru care să facă referire la măsurile care până acum au fost descrise drept „cercetare în colaborare” și „cooperare”.

⁽³³⁾ A se vedea de asemenea punctul 4.3 din prezentul document.

cât cercetarea în colaborare este destinată să rezolve marile provocări societale (întrebările 9 și 11). De asemenea, aduce o contribuție semnificativă la elaborarea de tehnologii-cheie care sunt cruciale pentru competitivitatea globală a Europei.

4.7.5 În ansamblu, un rol mai mare ar trebui să-i revină sprijinului pentru proiecte ascendente (a se vedea și punctul 4.7.10, întrebările 9 și 10), astfel încât ideile inovatoare neprevăzute de lista tematică sau cele care nu se bucură de atenție din partea industriilor existente (a se vedea și punctul 3.7.6 - știință pentru competitivitate – industria stabilește agenda) să aibă un spațiu mai larg de manifestare – nu trebuie uitat că avionul nu a fost inventat de către industria navală!

4.7.6 Abordările descendente rezultă din perspectiva strategică a principalilor factori de decizie, pe baza cunoștințelor lor actuale, în timp ce abordările ascendente utilizează potențialul creator al cercetătorilor, inginerilor și a acelor actori (trans-„stakeholder”) care lucrează direct cu obiectele care urmează să fie examinate sau îmbunătățite. Chiar acolo unde există provocări societale majore, ar trebui să se pună un accent mai puternic pe ideile și propunerile care reies din comunitatea de cunoaștere extinsă, mai degrabă decât exclusiv din directive venite de sus. „investițiile realizate în contextul politicii în materie de inovare ar trebui orientate către inovațiile la locul de muncă ...”⁽³⁴⁾

4.7.7 Orice discuție despre echilibrul necesar între activitățile ascendente și cele descendente necesită în primul rând o diferențiere mai accentuată: chiar în cadrul domeniilor tematice specificate (de exemplu tehnologiile generice esențiale sau marile provocări societale) este nevoie de o cotă suficientă de procese ascendente pentru a avea suficient spațiu de desfășurare pentru noi idei și soluții (adică acelea care nu au fost propuse de sus în jos). Mai mult, ar trebui create oportu-

tunități astfel încât să li se dea o șansă și să fie promovate și abordări complet noi ale temelor și problemelor care poate nu au fost imediat identificate ca atare. Astfel de procese pot dea să fie puse în practică în programul Idei, dar ele ar trebui să aibă o sferă mai largă de aplicare în cercetarea colaborativă, așa cum se întâmplă în prezent, cu succes, în programul Tehnologii tehnologiile viitoare și de ultimă oră din tema TIC, de exemplu. Pentru a gestiona situația este necesar ca funcționarii implicați să se bucure de o mai mare flexibilitate și libertate de acțiune.

4.7.8 În ceea ce privește măsurile legate de infrastructura europeană de cercetare și dezvoltare (lista ESFRI), Comitetul repetă recomandarea⁽³⁵⁾ ca acestea să fie sprijinite prin contribuții la construcții și întreținere. Programul Oameni, care include, de exemplu, acțiunile Marie Curie (întrebarea 23) și-a dovedit cu prisosință valoarea și prin urmare ar trebui păstrat integral sau chiar extins.

4.7.9 Având în vedere problemele majore ale politicii europene comune în domeniul economic, monetar și financiar, care în prezent constituie un element central al dezbaterilor politice și al chestiunilor macroeconomice corespunzătoare, Comitetul recomandă ca programele de susținere să acorde un sprijin suficient cercetării în aceste domenii.

4.7.10 Cu privire la întrebările care depășesc subiectul cercetării (întrebarea 17), Comitetul recomandă în primul rând valorificarea experienței obținute cu instrumentele ce tocmai au fost instituite în acest scop, fără însă a mai crea deocamdată instrumente noi⁽³⁶⁾ – în privința indicatorilor și în privința parteneriatelor pentru inovare, a se vedea punctele 4.2 și 4.4⁽³⁷⁾; în privința indicatorilor, a se vedea același aviz, punctul 4.2. În privința capitalizării, Comitetul face trimitere la același aviz, punctul 4.8⁽³⁸⁾.

Bruxelles, 13 iulie 2011

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽³⁴⁾ JO C 132, 3 5 2011, p. 5.

⁽³⁵⁾ Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: „Inițiativă emblematică a Strategiei Europa 2020 - O Uniune a inovării”, punctul 3.8.4

⁽³⁶⁾ A se vedea de asemenea nota de subsol nr. 12.

⁽³⁷⁾ A se vedea nota de subsol 12, punctele 4.2 și 4.4.

⁽³⁸⁾ A se vedea nota de subsol 12, punctul 4.8.